

Vivaah - Vishwaprakash (Sanskar) D

Note - Published in Department of Prayog

वरुणानांचतुश्चतुः ४ त्रयस्त्रिंशत्तंतुतन्वंनउद्बुध्यस्वेतिचत्रयं ३ प्रजापतेस्विष्टकृच्चपंचत्रिंशत्
घृताहुतीः हुत्वेवंब्रह्मणेगांचदत्त्वाशेषं समापयेत् यद्वाहीपासनात्पूर्वामनेले शांतिमागते युगलाजा
तिकं कर्म कृत्वा शेषं समापयेत् इत्यग्न्यनुपगतप्रायश्चित्तं करिष्यात् अथाग्रयणं अथपर्वणिनवा
न्नप्राज्ञानार्थं नयं श्रीं हिभिर्गाग्रयणं करिष्ये इति संकल्प्य तत्रेद्राग्नीविश्वे देवाद्यावापृथिवी एताः प्रधान
देवताः अग्निः ॥ स्विष्टकृदंगदेवता चरुद्रव्यं सद्योयक्ष्ये देवताः सन्निहिताः संतु विद्यदसि चरुं
श्रपयित्वा पार्वणवराज्यभागमुखाहुत्यं अवदानक्रमेण उर्तुं इंद्राग्निभ्यां स्वाहा विश्वेभ्यो देवेभ्यः स्वाहा
द्यावापृथिवीभ्यां स्वाहा अग्नयेस्विष्टकृते स्वाहा इति हुत्वा समिप्यं नहनं अग्नावाधाय जयादिस

Brihanmandiradhishwar Deshikendra
Shrimad Gokulnathji Maharaj
(Mumbai)

P
R
A
B
O
D
H
O
T
S
A
V
2023

मस्तगच्छुभ्रदादिब्रह्मविसर्जनांते चरुणामुखपूरयित्वागीर्त्वाचम्य ओदनपिंडान्म ५ स्तज्यंतेयमेष्ट्यसि
 परमाश्रियंगमय इत्यागारस्तूपतदुध्येत् ततोब्रह्मणोगां दत्वात्रिषोऽष्टहीत्वा बंधुभिः सहभुंजीयात् इ
 त्याग्रयणं अथपुनः संधानं पूर्वैर्द्वंद्वपतीउपोष्य एकभक्तं वा (सम्भारलक्षणं ब्रह्मचर्येणस्तिष्ठत्वापरे
 हनिगंगादिमहानद्यां स्नात्वा मंगलज्ञानं च विधाय गृहमध्ये हस्तमात्रं चतुरस्रं स्तंडिलं विधाय श्रोत्रि
 यायां गारादग्निमाहृत्य विधित्वा प्रायश्चित्तसमिध्य प्राणानायम्याद्येत्यादि संकल्पपत्न्यामन्वारध्यायां
 ममविच्छिन्नसोपासनस्य पुनः संधानं करिष्ये अग्निविच्छेददोषप्रायश्चित्तार्थं प्राजापत्यत्रयं कृत्वा
 यंहिरण्यद्वारा ब्राह्मणाय दत्त्वा विच्छिन्नोपासनस्यातीतहोमद्रव्यं घृतं तंडुलयवादिकं दक्षिणां च यज्ञ

पुरुष प्रीतये ब्राम्हणा यदत्वाग्न्यलंकरणादि दर्श्याज्यसुखार्यौ प्रोक्षणरूपयति तित्तुः पात्रप्रयोगादि सुकस्तु
चसंमार्जनांतेग्निंपरिषि-याग्निमिधयं प्रायश्चित्ताहुती होष्येति संकल्पस्तुचा जुहुयात् उं अयाश्च भू
भुवः स्वश्च इंद्राहुतिद्वयं सरुदवदानेनुहुत्वा उपर्याहुतयश्चतुर्वेदानेन होतव्याः उं महाहविर्होता स सह
विध्वर्युः अस्युत पाजा अग्नीन् अस्युत मना उपयक्ता अनाध्व्यश्च प्रतिध्व्यश्च यज्ञस्याभिर्गिरौ अयास्य
उक्ता वाचस्यते हृदि धेनासन् विधे मतेनाम विधे त्वमस्माकं नाम वाचस्यतिः सोममवात् मदिव्यस्तु छे
हिमा मनुष्यः नमो दिवे नमः पृथिव्यै स्वाहा अग्नये वाचस्यतये इदं ३ मनोज्योतिः या इष्टा उषेनिस्तुभ्यः
४ यदस्मिन् यज्ञे त र गाम मंत्रतः कर्मतो वा अनया हुत्यात् छमयामि सर्वं त्वय्यंतु देवा अपृषातां घते

न स्वाहा देवेभ्यः ५ स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः स्वस्ति न धातु स्वाहा इन्द्राय ६ त्रयस्त्रिंशः शतं तयो ये वितस्त्रिरे य इमं यज्ञं स्व
 धया मदं तेषां छिन्नं प्रत्येत दधामि स्वाहा धर्मो देवोः अथैतु स्वाहा त्रयस्त्रिंशः शतं तुभ्यः ७ तंतु न्वे न्वजसो भानुम
 न्विहि ज्योतिष्मतः पथो रक्षधिया कृतान् अनुत्बणं वयत्तु जोगुवा मयो मनुर्भव जनयादे व्यंजनं स्वाहा अग्रये तं
 तुमते ८ उदुध्य स्वाग्ने ९ अग्रये तंतुमते उदुत्तमं धरुण अथावय मदि स्यवरुणाय १० उदुयंतमसः सूर्याय
 ११ उदुस्यं जातवेदसंः सूर्याय १२ चित्रदेवाना सूर्याय अग्नेभ्यावर्ति न्निभिन उावर्त स्वायुषावर्चसा सन्याम
 धया प्रजया धनेन स्वाहा अग्रये अभ्यावर्तिने १४ अग्ने अंगिरः सतं ते संत्वां रषः सहस्रं त उपावृतः तासां पो
 षस्य पोषेण पनर्नो नष्ट माकृधि पुनर्नो रयि माकृधि स्वाहा अग्रये अंगिरसे १५ पुनरुर्जा निवर्तस्व अग्रये

सप्तवते - नमिषक्तं स्वाग्ने अग्नये ॥ १७ ॥ अथ द्वादशाग्रहीतमाज्यं गृहीत्वा उँ सप्तते अग्ने अग्नये सप्तवते
इदं नमम १९ इत्यष्टादशाज्या हुती हुँ लोत्तर परिषेचनं कुर्यात् अथ पुनः प्राणानायम्याद्यग्नि सिध्यर्थं तंतुमा
दिष्ट्या यक्ष्ये तत्र तंतुमनग्निः प्रधानदेवतासि ष्टकदंगदेवता व्रीहि मये न चरुणा स यो यक्ष्ये तत्र सां गाः सर्वे
देवता सन्निहिता भवंतु वि ष्टदसी स्यपः स्पृशेत् अथ चरुं स्था ल्या अग्नये तंतुमते जुष्टं निर्वपामि पुनस्त्रिंशजु
षा चतुर्थं पुनस्तूष्णीं अन्यावापः पंचमः अग्नये तंतुमते जुष्टं प्रोक्षामि पुनस्त्रिपुनश्चतुर्थं तूष्णीं पंचमं प्रोक्ष्य
एवं पंचवारं निर्वपणं प्रोक्षणानि कृत्वा उद्धृण्वले व्रीहिन कृत्वा स्त्री स्वयं वा त्रिवारं कंडुनं कृत्वा प्रक्षाल्योदकं निनी
य चरुं श्रपयित्वा भिघार्यो दगु द्वा भिघार्यो अग्ने रुत्तरतः दर्भे रग्निं परिस्तीर्या तं कृत्य दर्व्याज्यं स्था ल्या वित्या

दिष्टपात्रप्रयोगाद्यग्निमुखान्तेवदानेधर्मेण उँअग्रयेतंतुमतेस्वाहा अग्रयेस्विष्टकृतेस्वाहा इतिहुत्वासेमिध
 मिध्मसंनहनं चाग्नेोप्रहत्यसुवेणजयाभ्यातान्नांसमस्तानराष्ट्रभृतः प्रजापत्यां व्याहृतीः सौविष्टकृतिहुत्वा
 अनाज्ञात्तादिप्रायश्चित्ताहुतीर्यद्विद्वांसब्रह्मप्रतिष्ठांहुत्वादर्याधीनमत्पादिबर्हि समंजनें कृत्वा संस्त्रावंहुत्वाप
 रिषिव्यसदसीत्यादिप्रणीता स्वप अनीयपत्न्यां जंजो ज्ञेयनिनीयब्रह्मणेवरंदत्वा वृष्टिरसीत्यपस्पृश्यउभयो
 र्कृत्वाटे रक्षांविधायनक्षत्रोदयाद्वाद्युत्तः सायमोपासनं कृत्वा मौनं विस्वज्यब्राह्मणेन सहभुजीयात् तथाच
 कारिका पुनः संधानकृत्विप्रः पूर्वद्युरभुजिक्रियः सकुंडुंजीतवाक्षारलवणंब्रह्मचर्यवान् सभार्यः प्रातरुत्था
 यस्नात्वा नित्यक्रियः श्रुचिः महामतिः प्रतिशाय्य यथोक्तं हतवाहनं प्राणानायम्य संकल्प्य अद्येत्यादिविधान

तः विच्छिन्नोपासनभूयः संधास्यइतिजल्पेत् अलंकृत्याग्निमुच्छिन्नहोमस्यासोदुत्वाग्निन तोषायहोमइव्याणि
द्विजायप्रतिपायवे अग्निविच्छेददोषप्रायश्चित्तंसमाचरेत् प्राजापत्येत्रयंरुद्रत्रयंवापायनाशकत् ततोव
न्निःसमिन्सरत्यन्तुः पात्रप्रकल्पने प्रोक्षण्याज्यंस्कृत्तनुवांश्चसंस्कृत्यपरिषिष्यन्व होमाधिकारसिद्ध्यर्थंप्रा
यश्चित्ताहुतीरहं अष्टादशात्रहोष्यामिसंकल्प्य २ जुहुयात् ३ अयाश्चभूर्भुवस्वश्चद्वयंहुत्वावदानतः उपर्याहुतयः
सर्वाश्चतुर्गृहविधानतः महाद्वयनुवाकेनाग्नयस्यत्यग्नयेत्यजेत् मनोज्योतिरुषोनीभुवदस्मिन्नत्रदेवताः ५३
शायस्तिनद्रंदात् ६ त्रयस्त्रिंशत्त्रतंतवः तंतुंतन्नुदुध्यस्वद्वयोस्तंलुमतेग्नये वरुणायोदुत्तमेनसूर्यायोद्द
यतस्त्रिषु उदुत्यं चित्रंदेअग्नयेभ्यावर्तिनेत्तदग्नेभ्यावर्तिमंत्रः १४ अग्नयेअंगिररत्येतदग्नेयंगिरसेत्यजे

त् १५ पुनरूर्जासहरष्याचोभयरमनयेत्यजेत् १७ त्यागोग्नयेसप्ततेहादशाग्रहात् १८ एवंहुत्वाकमात्कुर्यादुत्तरं
परिषेचनं इष्टितं तु मतः कुर्यादथाग्नेरग्निशिद्धये १९ पूर्वोक्ताद्यस्वित्तं प्रोच्ययद्येतुं तु मदिष्टितः प्रधानं संतुं मा
नग्निं सिष्टरुच्चांगदेवता श्रीहिमयेन चरुणां सांगेनेव तु कर्मणा सद्यो यक्ष्ये तु संकल्प्य विसृज्य शिष्यपः स्मृत्वात्
षट्पात्राणां प्रयोगांते जुष्टं तुं मते ग्नये निर्वपन्निचरु स्थात्यां पुनस्त्रिनं वपेत्तथा चतुर्थं तु पुनश्चरुष्मीने
न्वावोप रक्तपंचमः अग्नये वेत्तं तुं मते जुष्टं प्रोक्ष्यामि पूर्ववत् भुसलेत्त्वरुले शूर्पे प्रोक्ष्यद्भिः प्रसिच्ये निधायोत्
खले व्रीहीन कुर्यात्त्रिस्तुल्यं कंडुं भुसलेन स्वयं वातान् प्रक्षाल्याथ चरुं श्रपयेत् चरुपक्ताज्य संस्कारं कृत्वा सुक्
सुवमार्जनं उपस्तीर्य स्तुविचरोर्मध्याद्विरवदा यच्च अभिघार्य सकृत्कृतं क्षतमप्यभिधारयेत् अग्नये चै

तंतु मते स्वाहा मध्ये मिहावयेत् जुहुयात्स्विष्टकृत्स्नाने समित्संनहने तथा जयाभ्यातानराष्ट्रानि स्क्रवेण जुहु
यात् तथा प्राजापत्यां व्याहृती श्रवदस्यस्विष्टकृत्स्ना अनाज्ञातादिकं प्रायश्चित्तं च जुहुयात्स्नयात् ऋत्विष्टो
ठ्याहुत्वायद्विद्वाः समंत्रतः ब्रह्मप्रतिष्ठा जुहुयान्पूने च त्यतिरिक्तके बर्हिर्गमंजनं कृत्वा परिधिः संप्रमज्य च
संस्त्रावं जुहुयान्ताभ्यां परिधिं च हेताज्ञानम् प्रार्थयेत् प्रणीतमासु सदसीक्षिपेदपः प्राच्यां दिश्यादिमं
त्रैव्युत्सिच्य प्रतिदिक्षता समुद्रमिति मंत्रेण मयेत्यत्सजलौजलं शान्तिरस्त्वित्यादि मंत्रैर्मार्जयेत्स्वंचता
मधि ब्रह्मणे च वरंदत्वा स्पृशेद्दृष्टिरसीत्यपः तदारक्षां प्रकुर्याद्देवहत्सामेति चोभयोः आनक्षत्रोदया
द्वाचं यत्संसायं जुहोति च वाचं विस्पृज्य भुजीयाद्ब्रह्मणं चैव भोजयेत् इति पुनः संधानं समाप्तं ॥

अथान्यस्पृशुतात्रेनुवन्निमारेपयेद्यदि पुनस्त्वसमिधापूर्वमुपघातंतु हाचयेत् तथाव्याहृतिभिर्हुत्वाशेषं कर्म
समाप्य च स्वस्तिश्चामिति प्रोच्य नमस्कृत्वाथ वैद्विजः आरोपयेत्ततोवन्निंसमिध्यान्ननिवायदि अपरस्य
तुविच्छेदः पूर्वस्यलौकिकाअग्निवत् संधानंचपुनः कुर्यात्त्रिदशरां संसर्गं चत अस्यलौकिकाग्नौ द्वितीयवि
वाहः स्यात् सद्वितीयविवाहप्रभृतिउभाग्निविधिबलथगुपासीततथैकादशदिनेद्वादशदिनेन्यस्मिन्सु
दिने वाउभावाग्नीपृथक् स्तोत्रपठित्वा प्राणानायम्य गृह्यासाध्यानाकर्म णीतंचानु शानसिध्यर्थमौपासनाग्नि
द्वितीयसंसर्गकरिष्यइतिसंकल्प्याद्वितीयाग्नौ चतुः पात्रप्रयोगादाज्यसंस्कारंतेद्वितीयायां भन्वारध्यायां
चतुर्गृहीतमाज्यं गृहीत्वा जुहुयात् उं नमस्वर्पे गद अव्यधायै च्वा स्वधयै च्वा मानं इंद्राभी च्चतस्वदष्टारिष्टासः

एवाब्रह्मन्चेदस्तु स्वाहाब्रह्मणेइदंमम इतिहुत्वाअयंतेयोनिर्ऋत्विद्यइतितंमग्निं समिधोरोप्यतां समिधं
आजुह्वानः उद्बुध्यस्वाग्ने इतिहाभ्यांमंत्राभ्यांपूर्वस्याग्नावाधायतस्मिन्नग्नौ षड्पात्रप्रयोगाद्याज्यसंस्कारं
तेपत्नीभ्यामन्वारधाः प्रथेकंतुचतुर्गृहीतमाज्यगृहीत्वा उँयोब्रह्माब्रह्मणउज्जभार प्राणेश्वरः कृतिवासाः
पिनाकी इज्ञानोदेवः सनआयुर्दधातुतस्मै जुहोमिहविषाघतेनस्वाहा ब्रह्मणे प्राणेश्वरायकृतिवाससे
पिनाकिनेइज्ञानायदेवायइदं विभ्राजमानः सरिरस्यमध्याद्रौचमानोधर्मरुचिर्यआगात् समृत्यपाशा
जपनुद्यघोरानिहायुषेवर्धमानोधतेनस्वाहा धर्मरुचयेइज्ञानायदेवायइदं २ ब्रह्मज्योतिर्ब्रह्मपत्नीषुग
र्भयमोददात्सूरूपंजयांतां स्रवर्णरक्ष्मीमौपत्नामंवि कांगांपत्नीषष्टिजायामिंद्रसेनेत्यताहुः तांविधांब्र

योनिं सरूपाभिहायुषेत्तर्पयामो घृतेन स्वाहा श्रियेत्तुक्ष्म्येओपत्तायेअंबिकायेपत्न्ये इंदुसेनायै न्ये सरूपाये
इदं ४ दशायण्यः सर्वयोन्यः स्रयोन्यः सहस्रगोविश्वरूपां विरूपाः संस्रुतयः सपतयः सयूथ्याआषेनौघ
तभिदं जुषताः स्वाहा दशायणीभ्यः सर्वयौनिभ्यः विश्वरूपाभ्यो विरूपाभ्यः सपतिभ्यः सयूथ्याभ्यः इदं
५ दिव्यांगणाबहुरूपाः पुराअयः छिंदानः प्रथमं मुवीरान् तेभ्योजुहोमिबहुधा घृतेन मानः प्रजाः शिषो
मोतवीरान् स्वाहा दिव्येभ्यो बहुस्रुपेभ्यः पुराणेभ्य इदं ६ येकः पुरस्ताद्य इदं बभूव यतो बभूव भुवनस्य
गोप्ताय भव्येति भुवनः सांपराये सनो हविर्घृतमिह्ययुषेतु देव स्वाहा भुवनस्य गोत्रे ईशानाय देवायेदं
वसून् रुद्रानादित्यान्मरुतोथसाध्यान् ऋभृगांधर्वान् यक्षांश्चपितृश्चविश्वान् भृगून्सर्पांश्चांगिरसोथ

सर्वान्घृतं हुत्वा स्वायुष्या मह्यामश्वन्स्वाहा वसुभ्योरुदेभ्यः आदित्येभ्यो मरुद्भ्यः साध्येभ्योऋभुभ्यो यक्ष्ये
भ्योगंधर्वेभ्यः पितृभ्यो विश्वेभ्यो भृगुभ्यः सर्पेभ्यो गिरोभ्यः सर्वेभ्य इदं < यन्म आत्मनो मिंदा भू इग्निस्त
सुनरा हा जालवेदा विचर्षणि स्वाहा अग्ने ये जातवेद से चर्षण ये इदं ९ पुन रग्निश्चक्षुररा सुनरिंद्रो बृह
स्यतिः पुनर्मे अश्विनायु वंचक्षुरा धत्तमक्ष्ये स्वाहा अग्निद्रा वृहस्यस्यश्विभ्य इदं १० ततः चरुः श्रपयि
त्वाग्नीधनादि पुट्टपात्रप्रयोगाद्यग्निमुखात्संस्कृत्युपस्तीर्य चरुमेध्याहिरवदाय सकृदभिघार्यं उँ समितः
सैकल्पेथाः संप्रियोरोचिस्मृक्तमनस्यमानो इषमूर्जमुभिसंवसानो सनोमन्वाः सिसंब्रता समुचितान्याक
रं इतिपुरोनुवाक्यामंत्रमुच्चार्य अग्नेपुरीष्वाधिपो भवात्वन्नः इषमूर्जयजमानाय धेहि स्वाहा इतिया

ज्यया जुहुयात् अग्नेपुरीष्यायेदं इति हुत्वा पुनस्तु न्युप स्तीर्य स्विष्टकृते अवदाय अग्नेः पश्चाद्दृष्टिर्विनि
धाय स्तुवेणाज्यग्रहीत्वा पुरीष्यः स्वभग्ने रथिमान्पुष्टिमां असि शिवाः कृत्वादिशः सर्वास्वायानि
मिहासदः स्वाहा अग्नेपुरीष्यायेदं भवतंनः समानसोसमो कर्माधरयसो मायज्ञः हिसिष्टं माय
ज्ञपतिं जातवेदसो त्रिवो भवतमद्यनः स्वाहा अग्निभ्यां जातवेदाभ्यां मिदं मातेव पुत्रं पृथिवीपुरीष्यम
ग्निः स्त्रियो नाबभारु स्वा तां विश्वैर्देवैर्बभूवुभिः संविदानः प्रजापतिर्विश्वकर्मविमुंचतौ स्वाहा प्रजापत
ये विश्वकर्मणे यदश्यपारे रजसः शुक्रं योतिरजायता तन्नः पृषदति द्विषो अग्ने वैश्वानर स्वाहा अग्ने
ये वैश्वानरायेदं नमः कृते निर्कृते विश्वारूपे यस्मा ये विवृतावमेतं यमेन च यस्मा संविदानोत्तमं ना

कमधिरोहयेमः स्वाहा निर्ऋत्यै विश्वरूपायै यंते देवी निर्ऋतिरा बंधराम ग्रीवा स्वविचर्य इदं ते तद्विष्या
म्या युषो न मध्या दथा जीवः पितु मडि प्रमुक्तः स्वाहा देव्यै निर्ऋत्यै यस्या स्तोअ स्याः क्रूरअ संजु होम्ये
षां बंधाना मवसर्जना यभूमिरिति त्वा जनां विदुर्निर्ऋतिरिति त्वा हं पृथिवे देव विश्वतः स्वाहा देव्यै निर्ऋत्यै ॥
असुन्वंत मयजमानमि छस्ति मस्ये यां तस्कर स्या ते वि अन्ये मस्यदि छसा तइ स्या न मो देवि निर्ऋत्यै
तुभ्यमस्तु स्वाहा देव्यै निर्ऋत्यै देवी महं निर्ऋति वंदमानः पिते वपुत्र दस ये वचोभिः विश्वस्य पाजा
यमनस्य वेद शिरः शिरः प्रति सृशे विचष्टे स्वाहा देव्यै निर्ऋत्यै निवेशनः संगमनो वसूनां विश्वा रूपा
भिचष्टे गचीभिः देव इव सवितारस्य धर्म द्रानत स्तो समरे पथीनाः स्वाहा देवाय सर्वत्र इंद्राय संव

रचादधातननिगहावान्कृणोतनसिंचामहाअवटमुद्रिणंयंविश्वादस्तमक्षितंस्वाहा अवटायक्षिताय
निष्ठताहावभवटं सुवरचं सुपेचनंतु द्रीणं सिंचेअक्षितंस्वाहा अवटायक्षिताय ११ सीरायुंजति
कवयोयुगावितन्वतेपृथक् धीरादेवेषुसुन्नयास्वाहा सीरेभ्यः कविभ्यः १३ युनक्तिसीरावियुगातनो
तिकृतेयो नोवपतेहवीजं गिराजःश्रुष्टिः सभराअरा मोनेदीयइत्स्वण्यापक्वमायस्वाहासीरेभ्यः कवि
भ्यः १४ लांगलंपवीरं सुनोव सुमतिस्सु उदित्कृत्तिगाभयिंप्रभर्व्यं च पावरी प्रस्थाव इथवा
हनंस्वाहा लांगलायेदं शुनंनः फालावितुदंतुभूमिः शुनंकीनात्राअभियंतुवाहनशुनंपर्जन्यामधु
नापयोभिः शुनासीराशुनमस्मा सुधतं स्वाहा फालेभ्यः कीनात्रोभ्यः पर्जन्यायशुनासीराभ्यामि

दं १६ कामं कामदुघेधुश्च मित्राय वरुणाय च इंद्राय अग्नेये पूष्मणे ओषधीभ्यः प्रजाभ्यः स्वाहा मित्रावरुणा
ये इंद्राय अग्नेये पूष्मणे ओषधीभ्यः प्रजाभ्य इदं १७ घृतेन सीतामधुना समक्ता विश्वेर्देवैरनुमता मरुद्भिः उ
र्जस्वती पयसा पिबन्मास्मान्सीते पयसाभ्या वं च त्स्र स्वाहा उर्जस्वत्यै भूम्यै १८ इति सूक्तेणा ज्याहुती द
त्वा पूर्ववत्तेन च रुणा अग्नेयेस्विष्टकृते स्वाहा इति स्विष्टकृताहुत्या अयादि समस्त राष्ट्रभृदादि ब्रह्मविराजनांतं कुर्यात्
तथा चोक्तं राजाग्रहस्तु सकृत्प्रसिद्धौ द्वितीयवर्षे विधिना समिधे द्वितीयपत्न्या मवलंबितायां नमस्त आरभ्य ततः
परस्ताद्ब्रह्मस्तयेदं स्तित्ति मंत्रकेन च तुर्गहीतं जुहुयात्तदग्नौ अयं तमंत्रेणा समिधमग्निं उगरोप्य पूर्वविधिना समिधे
स्तग्निं समिद्धं समिधं निदध्यात् आजुष् उदुध्यति ह्येनदोरे रूपस्त्रिंशत् एव भर्ता यो ब्रह्मसूक्ते च तुर्गहीत्वा प

रिस्तेग्नैजुहुयास्कृचैवसमितंसमित्यादिपुरोवाक्यामनूच्यपश्चाच्चरणाययाज्यया अग्नेपुरीष्यादिकमंत्रकेनहुत्वा
 वदानक्रमतस्तुचाथः तथापुनःस्विष्टकृतेवदाचवहेः प्रतीच्यांनिधायवार्षिपुरीष्याउत्तरान्यततोरुमंत्रकेनहुत्वाच
 दानक्रमतस्तुचाथः तथापुनःस्विष्टकृतेवदाचवहेः प्रतीच्यांनिधायवार्षिपुरीष्याउत्तरान्यततोनुवाकशेषाभिर्च
 ऋर्जुहुयास्कृवेण अष्टदशात्राहुतयोष्टतेनदेयास्तः स्विष्टकृतेजुहोति पूर्वावदानंवरुणाथसमिच्चरञ्जुंजया
 दिकं ब्रह्मविसर्जनं स्यात् ॥ ॥ इति विश्वनाथभट्टविरचितायां हि भार्याग्निहोयसंसर्गविधानसमाप्तं ॥ अथजन्म
 दिनकरणान्नप्राशनचौलोपनयनविवाहयासुग्रहप्रवेशनैमित्तिकादिशांत्यादिषुग्रहयज्ञंकुर्यात् ग्रहयज्ञंप्रवक्ष्या
 मिलोकानांहितकाम्यया येनाचरितमात्रेणसर्वाङ्कामान्प्रमाप्नुयात् सूर्यः सोमश्च भौमश्च बुधश्चैव बृहस्पतिः

शुक्रः शनिश्चरोगरुहः केतुश्चैतेग्रहाः क्रमात् रुद्रौगौरीस्कंदविष्णु ब्रह्मैंद्रौचयमस्तथा मरुत्यश्चित्रगुप्तश्चएता
मरुत्यधिदेवताः अग्निरापस्तथा पृथ्वीपुरुषस्विंद्र एवच शचीप्रजापतिः सर्वाब्रह्माप्रत्यधिदेवताः रुद्राग्नीगौर्ययः
स्कंदपृथ्वीविष्णुः सपुरुषः ब्रह्मामरेंद्राविप्रेन्द्राण्येयमः सर्पप्रजापतिः मरुत्यसर्पोचित्रगुप्तः ब्रह्माणोचयथा
क्रमं सूर्यादीनांच सर्वेषांअधिप्रत्यधिदेवताः गणेशशुक्राद्युवायुः स्वमश्विनौपंचदेवताः द्वात्रिंशद्देवताश्चेत्थमिं
द्राद्यैः सहपूजयेत् इंद्रोअग्निर्यमनेर्चयवरुणाचायुसोमकौ ईशानोब्रह्मचानंतोदिक्पालादग्निश्च मंगल
स्नानमादौतुक्त्वाचम्यप्रयत्नतः स्रसनेपुण्यदेशेत्तुरंगवल्लीविराजिते भद्रासनौपविष्टेतु स्वस्तिवाचनपूर्व
कं गणेशवरुणाभ्यर्च्य क्त्वापुण्याहवाचनं द्विजैः सार्धंवास्तुपूजांविदधीतविधानतः वास्तुपुरुषनमस्तेतु

भूश्याभिरतः प्रभौ मद्रुहंधनधान्यादिसन्त्थंकुरु सर्वदेवति वास्तोष्पते प्रतिजानीहि विभि मंत्रैर्यजेद्विभुं ततः
संकल्पविधिवद्ग्रहयज्ञं समाचरेत् कुमारस्य विवाहादौ लग्नकालेथ गोचरे दुष्टस्खानस्खुग्दहकृततदो निर्हरणा
यच शुभस्खानफलावाप्तौ स्वाभीष्टफलसिद्धये फलेचायाज्ञवल्के श्रीकामः शान्तिकामोवाग्रहयज्ञं समाचरे
त् वृष्णयुः पुष्टिकामोवातथैवाभिवरन्नपि ततोनेदद्विदं प्राज्ञमाचार्यं वृणुयात्सुधीः पुष्पचंदनतांबूलंवा
सः कनकभूषणैः ब्रह्मणं वृणुयात्सद्विज्ञश्च यथाक्रमे नववाचतुरेवापि विधिज्ञं चैकमेव च वस्त्रादिद्वि
गुणंदेयमाचार्याय कुटुंबिने वक्ष्यते घ्राप्रतिसरबंधनस्य क्रमः शुभः सिद्धार्थाः पीतसूत्रं च दधिदूर्वाघृता
क्षताः जीराथवाकुशाणुतान्कारयेत्तान्त्रभाजने सहस्रश्रीर्षागायत्रीब्रह्मविष्णोऽंबकं आशुः त्रिशानोमा

नश्चगणानांजातवेदसे तल्लंयोस्वस्ति मंत्रैश्चअभिमंत्र्याथरक्षयेत् नारायणस्तुपूर्वस्यांवारिजास्तुद
क्षिणे प्रकृन्मः पश्चिमेपातुवास्तुदेवस्तथोत्तरे ईशान्यांरक्षकेविष्णुशग्नेयांतुजनार्दनः नैऋत्यांपद्मनाभ
स्तुगायव्यांमधुसूदनः ऊर्ध्वेगोवर्धनधरोस्वधरायोत्रिविक्रमः केऽथः सर्वतः पांतुंकिंचिकिंचिद्विनिक्षिपेत्
अथान्चार्यः प्रतिसरंगहेभ्यःकलत्रायच वध्वाकत्रेषुविप्राणायजमानादिबाहुषु विश्वेत्तान्तेतिवध्नायाह
हस्तामेतिरक्षयेत् हस्तामात्रंततःकुंडं चतुरस्रप्रकल्पयेत् चतुरंगुलविस्तीर्णोमेकांकुर्याच्चमेखलां तव
दुष्ट्रायसंयुक्तामथवामेखलानयं द्वित्रिवेदांगुलेछायविस्ताराभ्यांसमन्वितं तासानुपरियोनिंचपार्श्वयो
रंगुलोद्धितां कूर्मपृष्ठोन्नतांमध्येषट्सप्तगुलविस्तरं विलस्तिमात्रंकुर्वीतगजोष्टसदृशाकृतिं अथा

वाश्वत्थपात्राभ्यां सनेच्छिद्रसंयुतां अथवा स्छंडिलं वा हस्तमात्रां वितस्फुट्टिय संयुतां विदधित्तु बुधो वेदीं रम
 णीया मुदकूनवां द्वित्र्यंगुलोन्नते तस्यानेकैषं गुलुविरत्ते समंतान्मेखले कुर्याद्वितानं चोपरिन्यसेत् अथ
 कुंडे स्छंडिले वा गृह्योक्तविधिन स्रुधीः प्रतिष्ठाप्याग्निमिधा च तथालं कुर्यात्तत्र शुकुतंडुलपूर्णायां वेद्यासं
 स्थापयेद्गृहात् मध्ये भानुं तान्त्रवर्णे स्तंडुले मंडपं कृति आग्नेयामक्षितैः शुभ्रैः सोमं च चतुरस्रकं त्रि
 कोणमरुणैर्भोमंदक्षिणस्यां दिशि न्यसेत् पीतं शीघ्रानदिग्भागे बुधं बाणसमाकृतिं गुरुं दीर्घं चतुष्कोणमु
 त्तरे पीतवर्णकैः पंचकोणात्मकं शुक्रं पूर्वतः शुकुतंडुलेः रुद्रवर्णैः पश्चिमतः शनिं तु धनुराकृतिं शूर्पा
 कृतिं तु नैर्ऋत्यां गुरुधूम्रैः प्रकल्पयेत् चित्रे गार्ग्यैके तुं वायव्यां ध्वजसंनिभां आदिस्यादिमुखा नैता

नसाधिप्रत्याधिदेवतान् चंद्रादीश्वेषु संस्थाप्य पूजयेत् कुसुमादिभिः स्कंदपुराणे शुक्रार्कौ प्राप्सु रौद्रयो
गुरुसौम्यावुदङ्मुखौ प्रत्यङ्मुखानिः सोमशेषादक्षिणतो मुख्या इति अधिष्ठानेषु चैतेषु यथाविभवसारतः
ग्रहाणां प्रतिमा रम्याः सस्थाप्याश्चोक्तलक्षणाः ताम्रका स्फटिका इतन्वर्णनासर्णकावुभौ रजतादयसः सीमा
का स्यात्कार्याग्रहाः क्रमात् मूर्तिपरिमाणं गोभित्तः अर्कमर्कान्गुलैः १२ कुर्याच्चतुर्विंशतिभिर्विधुं भौमंबु
धंगुरुं शुक्रत्रिचतुः षण्णवांगुलैः द्वाभ्यां मिश्रं हर्मकैः केतुमध्यर्धमंगुलै अंगुले नोद्धितान् कुर्यान्नृ
हान्सर्वांश्चिरीटिनः प्रणवादिभ्यो हतिभिर्जन्मगोत्रादिलक्षितान् प्रणीता सूक्तरूपास्तु ग्रहानावाहयेत
तः उक्तंचस्कांदे जन्मभूगोत्रभैतेषां वर्णस्थानमुख्यादिच योज्यात्वा कुरुते शीतिग्रहास्तेनावमानिता इ

ति ब्रह्माणदेवीगायत्रीपरमास्माग्निरेव च ऋषिः छंदो देवता च प्रणवस्य प्रकीर्तिताः जमदग्निर्भरद्वाजभृगवो
मुनयः स्मृताः गायत्र्युष्मीगनुष्टुपचछंदान्येतानि वै क्रमात् अग्निवायुश्च सूर्यश्च व्याहृतीनां तु देवताः गृहा
वाहनपूजादौ विनियोगः प्रकीर्तितः उंभूर्भुवः स्रवरिति आसयेनेति पूजयेत् आसयेनेत्येवा ऋषिर्हिरण्य
रूपसंज्ञकेः त्रिष्टुप् छंदः सामार्यात् सविता देवता स्मृत्वा अथ ध्यानं ऐशान्यर्क्षे कलिङ्गेष्वरुणमव्यतिथौ
सप्तमी नान्नीजाते पयसीतं सप्तम्यभयकरमुदितं काश्यपाख्ये च गोत्रसप्तम्याश्चोद्यताकाध्वजिनिरथ
वरेधिष्ठिनं क्षत्रं जातिं तान्नेस्मिन्मूर्तिविंबे सदयमभिमुखं सूर्यमावाहयामितदृक्षिणेर्चं दुडुमधिदेवं
कदुडुमंत्रः ऋषिकण्वोस्पदयायत्री छंदो रुद्रश्च देवता अग्निदूतं मन्वेत्यग्निं वामे प्रत्यधिदेवतां ऋषि

मेधातिथिः छंदोगायत्र्याग्निश्चदेवता आप्यायस्वत्यचासोमंयजेदस्याश्चगौतमः ऋषिश्छंदश्चगायत्री
देवतासोमउच्यते कालिघांरुतिकायाजनितमयतिथौरुष्मभूताभिधानेगोत्रेचांतैः सहारंसंगदवरकरं
कुंदगोक्षीरगौरं वैश्यांशुकूपताकाध्वजवतिचरथेराजमानंदेगाश्वेदास्तेमंडलेस्मिन् रविमभिस्समुखं
सोममावाहयामि यजज्ञौरीमिस्वागौरीदक्षिणेस्याधिदेवता ऋषिर्दीर्घतमाः छंदोजगती देव्युमास्मता
आपोयजेदप्रमेतिवामेप्रत्यधिदेवता सिधुद्विपऋषिः छंदोगायत्र्यापश्चदेवता अग्निमूर्धेतिमंत्रेण
यजेत्कुजमनन्यधीः ऋषिविरूपोगायत्री छंदोभौमस्यदेवता भारद्वाजंदशम्यांजनितमपियसोदेवत
र्क्ष्यवंत्यांशक्तिंशूलंगदासीदधतमथकरैरुद्रजं वन्हिवर्णंक्षत्रंरकध्वजादयस्त्रितमपिस्सरथेभेषगे

रक्तवस्त्रं अंस्ते पीठे च सूर्याभिमुखमधिबलं भौममावाहयामि यदक्रंदेति तदक्षिणे स्कंदः पूज्यो धिदेवता ऋषि
 मेधातिथिः छंदो गायत्री भृश्वदेवता ३ उद्बुध्यस्वेति मंत्रेण बुधमावाहयेद्बुधः अग्निस्त्रिष्टुपबुधश्चास्य ऋषि
 छंदश्च देवता ह्यदस्यां वां सवर्क्षे मगधजने पदे च त्रिगोत्रे प्रसूतं तं सवर्क्षे गदादयं वरमापि दंधतं पाणि
 भीः पीतवर्ण उद्यतीतध्वजाद्ये स नृगपतिरथे सिद्धमवेश्य मंत्रस्थाने वाणानुकारे रविमभिरुच्चिरं सौ
 म्यमावाहयामि तदक्षचेदि स्मृतिं विस्मृतिरस्य धिदेवतां ऋषिमेधातिथिं छंदो गायत्री देवता हरिः स
 हस्वशीर्षा पुरुषं वामे स्य धिदेवतां ऋषिर्नारायणो नुष्टुप छंदो देवश्च पुरुषः ४ बृहस्पते अनिस्य च
 तीतपुष्पैर्बृहस्पतिं ऋषिर्गत्समदस्तुष्टुप छंदो देवो बृहस्पतिः भागक्षेत्रिंधुदेवो षपि हरिदिवसं

गोत्रमांगिरसस्यजातंदंडुकमंडल्वभिलषितयरोविभ्रतंचरुमालां पीताश्वोद्यसताकाध्वजकरथगतंशर्घवेदाः सपीठे
विप्रंसप्तुष्यरागाभरणमभिरविंजीवमावाहयामी ब्रह्मदंडक्षिणेभ्यर्च्येद्वहजज्ञानमित्यच नकुलोस्याऋषिस्त्रि
ष्टुपुच्छंदोब्रह्मदिदेवता इंदुमिंदुमरुत्वेतिवामेप्रस्यधिदेवता विश्वामित्रऋषिष्टुपुच्छंदइंद्रोस्यदेवता शुक्रंनइ
त्यचाशुक्रंशुकुपुष्यैः समर्चयेत् भारद्वाजऋषिष्टुपुच्छंदः शुक्रश्चदेवता जानंभोजगटेहीजंभृगुजेपुष्येन
वम्याभुजेभ्राजदंडुकमंडलुचसवरावक्षरजविभ्रतंचंचडपताकससतुरगेत्याशुंरथेपांडुरंपंचास्तेसदनेगु
रुंदितिभुवामावाहयामिः कवी इंदुवस्यनेनेदंडक्षिणेर्चेदधिदेवतां मधुच्छंदऋषिः छंदोगायत्रीइंस्यदेवतां
इंद्राणीमास्त्रितींद्राणांवामेप्रस्यधिदेवतां ऋषिर्वषाकपिच्छंदः पंक्तिः शच्यस्यदेवता ६ शंनोदेचीतिशानिक

रुद्रपुष्पैः प्रपूजयेत् सिंधुद्विपऋषिः छंदोगायत्रीदेवताशानिः अष्टम्यायः सुराष्ट्रे समजविनिविधिभेक
 श्यपस्यान्ववायेशूद्रो नीलादिमुत्पः करधतज्ञात् णीरखड्गाभयाद्यः भाजं नीलाभ्रगृध्रध्वजरथनिलयना
 लुमाणिक्पभूषं स्त्रनिधन्वाकृतौतं स्वपितुरभिमुखं सौरिमायाह्यामि इमं यमेतितदक्षिस्यधिदेवं यमं यजेत् रु
 र्वियमः स्मृतः स्त्रिष्टुपुच्छंदोवैदेवतायनमः यामेप्रजापतेनत्वदिति प्रत्यधिदेवतां हिरण्यगर्भऋषिस्त्रिष्टुपुच्छं
 दोदेवः प्रजापतिः ७ गहं कयानश्चिचेति रुद्रपुष्पैः प्रपूजयेत् गायत्रीवामदेवोस्य राहुः छंदर्षिदेवता राका
 यायाम्यऋक्षे समजमलययस्तुपैवीनसीयः शूद्रः खड्गत्रिशूलं सवरनभिजतं राहुमजहः क्षमिपिदधत्रमं चं
 शर्कशत्रुः रुद्रं रुद्रध्वजो घडूरिणरिपुरथस्त्रायिनं व्याघ्रं वक्रं शूर्पाभे मंडु नंतरणिममिगतं राहुमावाह

यामि कालं यमाय सोमेति दक्षिणे वैदधि देवतां ऋषिर्यमो नुष्टुवस्य छंदः कालश्च देवता नमो अस्त्विति असंश्च
यामे प्रत्यधि देवतां सर्पराज्ञी ऋषिः छंदो नुष्टुप सर्पश्च देवताः अंतर्वेद्या ममाया जनित मुरगभे जैमिनीये
च गोत्रे वैदूर्या कल्प मद्यस्वग रावर करं चित्रमाख्यानुरूपः चित्रं च चक्रपोत ध्वज युचिरथे सप्तमंत ध्वजाभे
स्त्राने सूर्याभिवक्त्रं पवनजमतुलंकेतु मावाहयामि सुविद्याभितित दक्षे चित्रगुप्तमथार्चयेत् त्रिष्टुभ
रहाजचित्रगुप्ताः छंदर्षि देवताः ब्रह्माणं ब्रह्म जज्ञेति वामे प्रत्यधि देवतां नकुलोस्य ऋषिस्त्रिष्टुप छंदो ब्रह्मा
धि देवता इत्यधि देव प्रत्यधि देव सहितग्रहपूजनं अथ विनायकादिपंचलोकपालाः गणानां त्वेति गणप
तिं राहोरुत्तरतो यजेत् गणक ऋषिर्जगत्यस्य छंदो देहवो विनायकः मंदोत्तरे यजेद्दुर्गां जातवेदस इत्यच्चा ॥

कश्यपोस्य ऋषिस्त्रिष्टुप् छंदो दुर्गा च देवता आनो नियुद्गिरि त्वर्चदोयु मुत्तर तोरवेः वसिष्ठोस्य ऋषिस्त्रिष्टुप् छंदो
वायुश्च देवता घृतं घृतेन यजुषात्वाकात्रां राहुदक्षिणे यावां कशोत्यश्विनौ लुकेतोर्दक्षिणतो यजेत् शुनः शोप ऋ
षिः छंदो गायत्री देवताश्विनौ पंचैतानिथवा देवान् ग्रहाणा मुत्तरे यजेत् इन्द्राक्षीनथदिक्पालान् यजेत् पूर्वा
इ दिदक्रमात् गायत्री द्रोमधु छंदो इंद्रं मिद्रं च यथा सहस्राक्षं गजसृष्टं शचीशं खयजोत्तलोत्करं मेधाति
थग्नि गायत्र्येग्निमग्निं दूतमि यथा शोणवर्णं छागगतं धृतशक्तिं कर्म उलुं यमानुष्टुप् यमास्तह्यमाये
लियमं यजेत् सदंतुपाशोरकाक्षरुष्मं महिषं वाहनं अग्निस्त्रिष्टुप् निर्वृतिश्चा सुन्वंतमिति निर्वृतिं खड्गच
र्मधरांनीला मूर्ध्वकेशान् वाहनो ब्रह्मावरुण गायत्र्या विमं मेवैरुणं यजेत् नागपाशंधरं शुक्लं मकरसृष्टं कि

रीशिनं वायुः मानो नियुद्धे श्चित्रिष्टुपवाशिष्टवायवः वरध्वजकरंधूमं मृगस्थचित्रवाससं छंदोतिशार्क्यु
षयोरुणो देवः कुबेरकः राजाधि राजमंत्रेण सगदं नखाहनं शुक्लांबरं निधिपतिं धनदं त्वं लं कापतिं महोद
रं हरिद्वर्णं यजेदाभरणान्वितं गौतमाजगदीशानस्त्रीशानो यमपतिं वराभयत्रिशूलाक्षस्वकरं गौर
मुखगं सर्पराजानुष्टुपसर्पानमो अस्त्विनंतके पप्रशां खगदाचक्रधरं सप्तफणोज्वलं अनंतशायनासी
नं मध्ये वरणरक्षसां ब्रह्माणं ब्रह्मजन्तममिती देशांतरे यजेत् हं सस्त्वशमश्रुलं शोणं लं बोदरजराधरं
कमंडलुस्त्रुवाक्षस्त्रुकूपप्रपाणिचतुर्मुखं विश्वाभिन्नकृषिस्त्रिष्टुप छंदो ब्रह्मास्य देवता क्षेत्रस्य पति
नेत्यर्चे क्षेत्रपालं तु दक्षिणे अंबकोनमंत्रेण ईशो मृत्युं जयं यक्रमेण सनपाद्यार्घ्याचमनीथान्यतः परं

स्नानं पंचामृतैर्देहात्तत्तन्मत्रैः पृथक् पृथक् आप्यायस्वेति पयसा गायत्री गौतमः पयः दधिक्रावादध्यनुष्टुप्
धिक्राव्योति वैदधि प्रजापति ऋषिर्देवमाज्यं शुक्रमसीति च स्वादुः पयस्वेति सितांज गतीवेन शक्राः मधुवाता
इति मधुगायत्री गौतमो मधु शुद्धस्नानं ततो दद्यात्तु नरा च मनीयकं च स्थानुलेपपुष्पाणि स्वस्वकर्माभ्युपाह
रेत् रक्तश्चेत्ते रक्तपीते पीतश्चेत्तस्मिन्निच श्यामलं तद्विधि च वासास्येषा यथाक्रमं रक्तचंदनमर्का यश्ची
चंदनमथैर्द्वौ रक्तं वा देवदारु र्गुजायधुधजो वयोः मनः शिलांको कुमं णामगरु स्मृतं सर्वेषामथ वा द
द्याच्चंदनं मलयोद्भवं त्रिभ्योरक्ताञ्जकुमुदे रक्तं च करवीरकं ह्याभ्यां च पाटलं मल्लीभृगोरिंदी वरं शोभैः कृष्ण
मुन्मत्तकं राहोश्चित्रपुष्पाणिकेतवे धूपकुंदुरकं साज्याः क्षता सर्जरसो गुरुः सिल्लुकं सागुरु बैल्लो गुग्गु

लुः शनये स्मृतः राहुकेतोस्तध्याक्षाक्षरर्वेषां वाथगुगुलुः गल्पेन सर्पिषादीपः सर्वेषां तिलजेन वा अथवा
नैवेद्यानि गुडोदनं पायसाज्ये हविष्यं क्षीरषष्टिकं दध्योदनाज्योदनं च कसरं माषमोदनं चित्रोदनं च नैवेद्यं
ख्यादिभ्यः प्रदापयेत् अन्येषामपि सर्वेषां भक्ष्यभोज्यानि शक्तिः नः नां बूलमुखवासादिदत्तानमस्कृतिं ये
द्याईज्ञानदिग्भागे स्थापयेत् कलशं शुभं अब्रणं सह दं न व्यदध्यक्षत विभूषितं मंडले तंडुलैः पूर्णं पांडु
रैः स्रमनोहरे आजिघ्रकलशं मंत्रं नु चार्थकलशं न्यसेत् पूरयेत् तीर्थसलिलै रिसं मे गंगदय च युवं वरु
णि मंत्रेण वा सोयुग्मो न वेष्टयेत् उधृतासी सृष्ट म्दोश्वस्थे च इति पल्लवान् पंचत्वनश्च मूक्तानि ते नैव कलसे
क्षिपेत् गजाश्वरथ्याचरुमीक सं ग म हृद गोष्ठगाः राजद्वारगताश्चाष्टौ मृत्तिकाः परिकीर्तिताः वराश्वस्थो

दुंबरात्रपूक्षानांपल्लवास्त्वचः सहिरत्नानीतिरत्नानीतिरत्नान्यथगव्यानिपंचच भणिमुक्ताप्रवाळानिगारुडं
पुष्परागकं यामाणिक्यसूतकांचन गोमूत्रमथगायत्र्यागंधद्वारेतिगोमयं औप्यायस्वेतिगोक्षीरंदधि-का
ज्योतिगोदधि गवाज्यंशुक्रमसीतीयाजाताइत्यथौषधीः सुरभीसीवचाकूटंशैलेयंरजनीद्वयं सटीचंप
कमुस्ताचसर्वेषधिगणास्मृताः गंधद्वारेत्यथौषधीः कुसुमंन्यायनेतिवैयाः फलिनीरितिफलंकुंभेसर्ववि
निक्षिपेत् ततोभिमंत्रयेत्कुंभंमंत्रैः स्पृशान्कुशैः अनलस्थापनार्थायनिर्मितोविश्वकर्मणा कलां
कलांहिदेवानां गृहीत्वापरमेष्ठिना निर्मितोत्रकलांशोनकलत्रास्तेनखोच्यते कलस्यस्यमुखेविष्णुः
कंदेरुडः समाश्रितः मूलेतत्रस्थितो ब्रह्मामध्येमान्तगणाः स्थिताः कुक्षौतुसागराः सप्तसप्तद्वी

पावसंधरा गंगाचयमुनाचैवचंद्रभागसरस्वती अर्जुनीगोमतीचैव नर्मदाच महानदी कावेरीरुह्यवेणी
चतापीगोदावरीतथा तान्त्रपर्णापयोष्मीच सरयूगंडुकीतथा विंध्यपादोद्भवायाश्चश्रीशैलाघाविनिर्ग
ताः प्रभासंपुष्करचैवनेमिषंचसिमातर्य वटेश्वरं त्रिशूलं च गंगासगरसंगमं अर्बुदं हिमवांश्चैव
मानसेच महासरः पृथिव्यां यानि तीर्थानि कलसेतानि सेतु वै अथ ग्रांतिश्च पुष्टिश्च गायत्री च व्यवस्थि
ता ऋग्वेदोथ यजुर्वेदः सामवेदस्तथैव च अथर्वसहिता मंत्रैः कलशं पूरयेत्सिं विंश्वकर्मन् समा
गच्छेदिवाकरसमप्रभ स्वहस्तो नत्वया कुंभो विन्यस्तो यागमंडपे ब्रह्माद्यो देवताः सर्वा ऋषयश्च
तपोधनाः गंगाद्याः सरितः सर्वाः सप्त वैकुलपर्वताः तिष्ठंतुकलशे सर्वे यावद्यज्ञः समाप्यते इमं

मेवरुणा इत्यस्मिन्कुम्भेवरणमर्चयेत् प्रजापतिश्च गायत्रीविबृहद्यात्स्वपांपतिः सर्वे समुद्राः सरितस्ती
 र्थानि जलदानदाः आयांतु मे सदा सर्वे दुरितक्षयकारकाः पूर्ववस्मृजन्तं वा स्यत्ततो न्वाधानमाचरेत् ॥
 अथाऽस्मिन्कर्माणि रव्याद्याः प्रधानतश्च देवताः विनायकाद्या इत्याद्या सर्वाश्चैवांगदेवताः समि
 दादिहविर्भिश्च तत्र सांगेन कर्मणा सद्या यक्ष्य इति प्राच्य समिधोजुहुयात्तु मे सांगाः सर्वे तत्र देवाः
 संतु सन्निहिता इह इत्युक्त्वा सवुशयारिविचक्रं त्रेण संस्पृशेत् निर्वपेच्च रुमव्येभ्यो देवस्य स्येति मं
 त्रतः प्रोक्षणश्च यणाद्राज्य संस्कारात्तं यथाविधिः कृत्वाथ कर्ता देवेभ्यो यष्टव्यं इव्यमुत्सृजेत् इधमाधा
 नादिकं कृत्वा मुखान्हुत्यंतिकंततः प्रतिग्रहं प्रतिद्रव्यं मुख्याजेश्वदशाहुतीः तथाधिदेवतादीनांति

स्वस्तिस्त्रोथवैककाः हुत्वा व्याहृतिभिश्चाथ जुहुयादिष्टसंख्यया तदुक्तं याज्ञवल्क्ये यस्य यश्च य राहु
सुष्ठुः सतं यत्नेन पूजयेत् ब्रह्मणैषां वरो दत्तः पूजिताः पूजयं त्यथा ग्रहाधीना मरे द्राणां मुघ्रापः पतना
निच भावाभावौ च जगतस्तस्मात्सूज्यत माग्रहारति इव्याणि समिधश्च च रुस्तिरुयवा दयः अर्कः
पालान्नाः स्वदिरस्त्रपा मर्गाथपिप्लेः ओदुंबरः शमी द्वीकुत्राश्च समिधः क्रमात् एकैकस्यान्ना
ष्टशतस्य षड्विंशतिरेव च होतव्या माधुसपिभ्यां दघ्राक्षीरेण वा युताः समिल्लक्षणं चोक्तं वित्रीर्णावि
दला ह्रस्वावक्राः समुद्रिसराः रुशाः अतिस्थूलानि दीर्घाश्च समिधः कार्यनाशानां वित्रीर्णायुः
क्षयं कुर्याद्विदलापुत्रनाशिनी स्रुतिराग्याधिजननी रुशाचरिपुवर्धनी दीर्घाविदेशगमनी स्थू

लाचामविनाशिनी अकृशासुसमास्वृतासार्द्राचरूपलाशिनी प्रादेशान्नाधिकान्यूनः समिधः स
 र्वकर्मणि अर्कोनाशयते व्याधीं पालाशाः सर्वकामदः यदि रश्मिर्भूयते सोमाय अपामार्गः सुखप्रदः
 अश्वत्थ सर्वकामाय सोभाग्यायाप्युदुंबराः शमी चामयते पापं दूर्वायुः सुखवर्धिनी कुशाधर्मा
 र्थकामानां रक्षणं चं सतां मते दूर्वाहृदि र्चिदूर्वा स्यात् कुशासंबकुशाहृतिः तत्राधिदेवतादीनां
 पालाशाः समिधः स्मृतं तु कालाभैतु सर्वेषां अपि पालाशा एव हि अथ होमेऽपि आदित्यादीनां
 ग्रहाणां पूजायामिव छंदर्षिदेवतादिकमुक्त्वा स्वस्वमंत्रैर्होमं कुर्यात् तद्यथा आसत्येनेत्यस्य
 मंत्रस्य हिरेण्यस्तूपऋषिः स्त्रिष्टुपूछंदः सविता देवता सूर्यप्रीतये समिहादिद्रव्यहोमे विनियो

सहितान् सोरकानक्षतैः सह स्वमंत्रैः स्वस्वदिक्षुर्वन्तः पूर्वादिशि क्रमात् ग्रहाद्बहिः क्षेत्रपालबलिं रक्षंतु द
क्षिणे वज्रहस्तगजारूढग्रहाणे मंबलिं हरेः यजमानस्य भ्रुदयंकुरुरक्षे ममधरं मेषस्तु शक्तिहस्ताग्र
ग्रहाणे मंबलिं कवे यजमानस्य सदंतु महिषारूढग्रहाणे मंबलिं यम यजमानस्य ० ३ शबस्तुरक्षः श्रुता
द्वयग्रहाण बलिमर्पितं यजमानस्य ४ ऋषस्तु पात्राद्युक्ताग्निग्रहाण बलिमप्यते यजमानस्य ५ व
योमगस्तु ध्वजधकग्रहाणे मंबलिं विभो यजमानस्य ६ यक्षेणासागदश्रीदबलिस्तेयं नृवाहनं यज
मानस्य ७ वृषस्तु शूलहस्तेशाग्रहाणे मंबलिं हर यजमानस्य ८ सचक्रानंतनागं इमहीधरबलिह
र यजमानस्य ९ हंसस्तु अकरब्रह्मन्ग्रहाणे मंबलिं विभो श्याद्यपूजनं कुर्याद्ब्रह्मादीनां यथाक्रमं क

लशस्य च वन्दे च धूपदीपनैवेद्यकैः पुनः पुष्पांजलिं रत्नानमस्कृत्वा विसर्जयेत् यांतु देवगणाः सर्वे पूजा
मादाय मामकिं इष्टकामप्रदानार्थं पुनरागमनाय चेति अथाभिषिंचेत् नमंत्रैर्यजमानं सहानुगां गृहीत्वा
वारुणं कुंभं वेद्याः पूर्वथ चोत्तरे अंबूलिं गाः पावमानश्च हैरण्यासौ रभास्तथा आयुष्याग्रहमंत्रश्च तथा यौ
राणिकापरे तथा पौराणिकाः स्मरन्त्वा मभिषिंचंतु ब्रह्महोविष्णुमहेश्वराः वासुदेवो जगन्नाथा संकर्षणो
विभुः प्रकृन्श्चानिरुद्यश्च भवंतु विजयायते आखंडलो ग्निर्भगवान्यमो वै निःकृतिस्तथा वरुणः प
वनः श्चैव धनाध्यक्षस्तथा शिवा ब्रह्मणा सहितः शोषो दिग्पाला षांतु ते सदा कीर्तिर्लक्ष्मीर्धृतिमेधा
पुष्टिः श्रद्धा क्रिया मतिः बुद्धिर्लज्या वपुः शान्ति स्तुष्टिः कांतिश्च मातरः एतां कृत्वा मभिषिंचंतु देवदान

वगंधर्वायक्षगक्षसपन्नगाः ऋषयोमुनयोगावोदेवमातरएवच देवपत्न्योदुमानागादैस्याश्चा पुरासांगणाः
अस्त्राणि सर्वज्ञास्त्राणि राजानो बहूनानि च औषधानि चरत्नानि कालश्यावयवाश्च ये सरितः सागराः शैला
स्तीर्थानि जलदानदाः एते त्वाभभिषिचंतु सर्वकामार्थसिद्धये अभिषिक्तस्तश्चेव यजमानः सहस्त्रिया
शुकुंवरधरः श्रीमान्शुकुमाल्यानुलेपनः धृतानि पूर्वधासांसि आचार्याय प्रदापयेत् आचार्याय ब्रह्म
णे च ऋत्विग्भ्यो दक्षिणः क्रमात् गोभतिलहिरण्याज्यवासांसि विविधानि च आचार्याय च देयानियेन वा
तोषमाप्नुयात् अथाज्यवेक्षणं दद्यात् यालक्ष्मीयच्च मेदोऽसुं सर्वान् गेषु प्रतिष्ठितं तत्सर्वं समयाज्याशु
श्रियमायुश्च वर्धय रूपं रूपं प्रतिरूपो बभूव तदस्य रूपं प्रतिश्चक्षणाय इंद्रो मायाभिः पुरुरूपं र्दयते

युक्ताद्यस्यहरयः शतादश इतिकां स्यपात्रं पूरितं माज्यं संकाचनं सदक्षिणाकां ब्राह्मणाय दद्यात् अथ ग्रह
दक्षिणाः धेनुः शंखस्तथान् द्वाहे मवा सो हयः क्रमात् कृष्णागौराय संछागं एतां वेष्ट ह दक्षिणा मंत्राश्च मा
स्यै कपिले सर्वदेवानां पूजनीयासि रोहिणी धेनुस्तीर्थमयी यस्माद्दत्तः शान्तिं प्रयच्छमे पुन्यस्त्वं शंख पु
ण्यानां मंगलानां च मंगले विष्णुनाभिधत्ते नित्यमतः शान्तिं प्रयच्छमे धर्मस्त्वं वृषरूपेण जगदानंदकारकः
अष्टमूर्ते रधिष्ठाना मतः शान्तिं ० ३ हिरण्यगर्भगर्भस्त्वं हेमबीजं विभावसोः अनंतपुण्यफलद मतः ० ४
पीतवस्त्रयुगं यस्माद्वा सुदेवस्य वल्लभां प्रदानात् तस्य मे विष्णुरतः शान्तिं ० ५ विष्णु रश्वत्थरूपेण यस्माद्दत्त
तसंभव चंद्रार्कवाहनं नित्यमतः ० ६ धेनुस्त्वं पृथिवी सर्वा यस्मात्के शंखसंनिभा सर्वपापहरानित्यमतः

प्रथम पत्र ३
पत्रांश ५०

विष्णु प्रहारा ३१ (३) तद अं ५५५५५

तः प्रा० यस्मादायसकर्माणित्वादाधारणिसर्वदा हेतोहलांगलादीनितस्माच्छांतिं ० ८ यस्मात्तच्छा
गयज्ञानामाहुतीतेव्यवस्थितः यानंविभावसोर्नियमनः शांतिप्रयच्छमे ० यथोक्तदक्षिणाताभेगांद्
याछत्प्रलेकतां तत्रमंत्रः जगामंगेषुतिष्ठंतिभुवनानिचतुर्दश यस्मात्तस्माच्छिवंमेस्यादिहलोकेपरत्र
च सर्वान्प्रदक्षिणीकृत्यनमस्कुर्याद्द्वौधायनः यद्वागीधानरेद्राश्च ब्रह्मणाश्वविशेषतः पूजिताः पूजयं
त्येतेनिर्देह्यवमानिताः तस्मान्प्रदक्षिणांहीनकतर्क्यभूतिभिच्छता विवाहोत्सवयज्ञेषुप्रतिष्ठादिषुकर्मसु नामा
न्त्रचौतोपनयेषुग्रहयज्ञसमाचरेत्निर्विभ्रार्थमुनिश्रेष्ठतथोद्देगादुतेषुच आयुरारोग्यमैश्वर्यमरिपुक्षक्षयः सुख
सत्तातदःस्थिः कीर्तिश्च भवेन्नैवात्र संशयः महाशांतिपाटयित्वाभोजयित्वाचशक्तिः कृत्विजोब्राम्हणाश्वान्यान्दी
नानाथांश्चतोषयेत् ततश्चबंधुभिः सार्धंस्वयंभुंजीतवैसुखं वाअयेनगुणेनेयं सतां कंठविभूषणं ग्रथिताविश्वनाथेन गृह

श्रीगणेशाय नमः